

19/2/2023

כ"ח בשבט ה'תשפ"ג

לכבוד:

ח"כ ישראל אייכלר, יו"ר ועדת העבודה והרווחה

כנסת ישראל

באמצעות דוא"ל

שלום רב,

הנדון: בקשה לקיום דיון בנושא פיילוט הכשרת עובדים פלסטינים בבטיחות בעבודה

הרינו לפנות אליך בבקשה לקיים דיון בנושא פיילוט להכשרת עובדים פלסטינים בבטיחות בעבודה לפי החלטת ממשלה 189 מיום 1/8/2021, מהטעמים כדלקמן:

1. מרבית העובדים בענף הבנייה הם עובדים לא מקצועיים, שלא עוברים הכשרות בסיסיות לביצוע עבודתם. נכון להיום ישנן חובות מסוימות להדרכה והכשרה בתקנות מסוימות¹, שלא נאכפות. לפיכך, ממשלות ישראל כבר הכירו בחשיבותן של ההכשרות למען התמקצעות העובדים בענף, מתוך מטרה להפחית את תאונות העבודה ואת הפגיעה בחיי העובדים.

2. **בהחלטת ממשלה מספר 2174** מיום 18/12/2016 הוחלט על הקמת מערך "בחינה, מיון, הדרכה והשמה לעובדים פלסטיניים שיהיו מעוניינים לעבוד כדין בישראל בענף הבנייה, תוך שמירה על רמה מקצועית של העובדים". המטרה הייתה שכל העובדים הפלסטינים יעברו את מערך המיון כאמור כתנאי להשמה בישראל אצל מבקשי היתרים.

3. משרדי הממשלה השונים התחייבו בפני ההסתדרות בנובמבר 2018, שיתבצעו "צעדים להגברת הבטיחות בעבודה בענף הבנייה", בין היתר להטמעת השתלמות בטיחות בסיסית לכל עובד באתר בנייה, וזאת לאור ריבוי תאונות העבודה החמורות והקטלניות באתרי הבנייה.

4. **החלטת ממשלה 189** מיום 1/8/2021 קבעה שמינהל הבטיחות והבריאות התעסוקתית (להלן: "מינהל הבטיחות") יבחן "קידום מנגנון הכשרות לעובדים בתחום הבטיחות, שאורכן לא יעלה על יומיים. אופן ביצוע ההכשרות יבחן בתיאום עם משרד הבינוי והשיכון, רשות האוכלוסין וההגירה והמינהל האזרחי".

5. בהתאם, מינהל הבטיחות פרסם ביום 24/2/2022 הודעה בדבר התחלת פיילוט הכשרת עובדים פלסטינים לפי החלטת ממשלה 189 על ידי הקרן לעידוד ופיתוח ענף הבנייה בישראל ל-3,650 עובדים.

6. עם זאת, למרות שהפיילוט התחיל בחודש אפריל שנה שעברה, עד היום לא התפרסם עדכון בדבר אופן התקדמותו. למרות שפנינו למינהל הבטיחות מספר פעמים בין החודשים יולי 2022 עד ינואר 2023, לא קיבלנו תשובות לגבי **האם הפיילוט מגשים את מטרתו** להפחתת תאונות העבודה, **מהו סד הזמנים** לסיום הפיילוט, **ומתי תתפרסם טיוטת הנוהל** להערות ציבור לפני כניסתו לתוקף.

7. **היעדר התשובות מעורר שאלות קשות בנוגע לאופן יישום הפיילוט, מטרותיו, ויעדיו.**

¹ ראו: תקנות ארגון הפיקוח על העבודה (מסירת מידע והדרכת עובדים), תשנ"ט-1999 ותקנות הבטיחות בעבודה (עבודה בגובה), תשס"ז-2007.

8. על כן, אנו פונים בבקשה לקיים דיון בועדת העבודה והרווחה, במסגרתו מינהל הבטיחות יציג את העבודה שנעשת במסגרת הפיילוט, וייתחם בין היתר לסוגיות הבאות:

(א) פרסום נוהל חדש למתן היתרי עבודה, אשר קושר את ההיתרים להכשרות לעובדים, עתיד להוות שינוי משמעותי שצפוי להשפיע על אלפי מעסיקים ועשרות אלפי עובדים. על כן, מן הראוי לקיים הליך שיתוף ציבור במסקנות הפיילוט, בלקחים שנלמדו ממנו, ואף בטיטות הנוהל המתגבש, ולאפשר לציבור להביע את דעתו (או את דאגתו) בעניין. **משכך, אנו מבקשים לפרסם את מסקנות הפיילוט ואת טיוטת הנוהל המתגבש להערות הציבור.**

(ב) הפיילוט אמור לקדם בין היתר את בטיחותם של העובדים וליישם החלטות ממשלה והתחייבויות שנוגעות לבטיחות העובדים, אך בין מטרותיו אין מטרה שנוגעת לבטיחות בפועל של אותם עובדים שעוברים את ההכשרה. על כן, **נבקש שבמסגרת עבודת המטה והפקת המסקנות שמינהל הבטיחות מקיים בעקבות הפיילוט, ייבחן שיפור אקלים הבטיחות בפועל אצל מעסיקים שביצעו הכשרה לעובדיהם (למרות שזו לא אחת המטרות המוצהרות במסמך מיום 24/2/2022).**

(ג) בהתאם למידע שבידינו, תכני ההכשרה אינם מתייחסים למחלות מקצוע או לגורמי הסיכון השונים אשר זוהו וסווגו על ידי המוסד לבטיחות וגיהות, וקיימים בהזדקקות המועברות על ידו. כך למשל גורמי סיכון כימיים (סיליקה, מלט, צבע וכו'), גורמים פיזיקליים (רעש, ויברציות, עומס חום), גורמים ארגונומיים או אף גורמים פסיכו-סוציאליים כמו שעות עבודה ממושכות, סביבת עבודה עוינת או גורמי דחק ושחיקה אחרים. אלו תורמים לא רק לתאונות עבודה, אלא אף פוגעים בבריאותם התעסוקתית של העובדים וגורמים לנזקים ארוכי טווח. **משכך, אנו מבקשים לשלב תכני גהות בהכשרות לעובדים באתרי הבנייה.**

(ד) נכון להיום ההכשרות מתקיימות הן לעובדים ותיקים והן לעובדים חדשים בענף. כדי להבטיח את כשירותם של כלל העובדים, **יש לוודא שימשיכו להתקיים הכשרות גם לעובדים המחזיקים כבר בהיתר (כפי שמתקיימות כעת במהלך הפיילוט), אם כי לא כתנאי להמשך ההיתר.**

(ה) מברור מול נציגי הקרן עולה שהתקיימו כבר כ-5,000 הכשרות, כמה אלפי הכשרות מעל ההיקף המוערך במסגרת הפיילוט, ולמרות שמימון ההכשרות היה צריך להתחלק בשיטת matching בין הקרן וגורמים נוספים כמו 'קרן מנוף', מימון כאמור לא התקבל. כעת עם תום שנת 2022, **כיצד עתיד להתחלק המימון להמשך הפיילוט (אם יתמשך) או למודל ההכשרות שיוגבש על בסיס הפיילוט?**

(ו) על פי הודעת מינהל הבטיחות מיום 24/2/2022, פרטי המועסקים אשר עוברים את ההכשרה אמורים להיאסף ולהיות מועברים למינהל האזרחי בממשק עבודה ייעודי שקודם לשם כך, ונכון להיום המאגר של המינהל האזרחי אינו נגיש למעסיקים. במהלך הפיילוט לכל מעסיק הייתה שיטה משלו לוודא שעובד ביצע את ההכשרה (אפליקציות, קשר ישיר עם המכללה, כרטיס). עם זאת, ממידע שהגיע אלינו מעובדים, ישנם מקרים של קניית אישורים ממתווכים על ביצוע הכשרות.

החשש הוא, שכמו שקרה עם היתרי העבודה, ייווצר שוק של מתווכים שמשיגים לעובדים אישור על ביצוע ההכשרות תמורת כסף. הנגשת המאגר למעסיקים תיצר ציפייה מהמעסיק לבדוק, במאמץ מאוד מועט, האם תעודת ההכשרה של העובד אמיתית. כך, במקרה של תאונה,

מעסיק לא יוכל לטפול את האשמה על העובד שקנה את התעודה, אלא האשמה תהיה עליו, אם לא בדק את המאגר. על כן, יש להנגיש את המאגר של המינהל האזרחי עם פרטי עובדים שעברו את ההכשרה גם למעסיקים בעלי היתר.

9. כאמור לעיל, מן הראוי לקיים הליך שיתוף ציבור במסקנות הפיילוט, בלקחים שנלמדו ממנו, ואף בטיטת הנוהל המתגבש, ולאפשר לציבור להביע את דעתו (או את דאגתו) בעניין טרם פרסום נוהל מחייב בנושא.

10. על כן, ובהיעדר מענה מספק ממינהל הבטיחות בנושא זה, אנו מבקשים לקיים דיון בועדת העבודה והרווחה בנושא הפיילוט וסטטוס עבודת המטה כאמור, ומה לוח הזמנים המשוער לסיום העבודה.

בברכה,

דיאנה בארון

דיאנה בארון, עו"ד

מנהלת מדיניות ציבורית ומחקר

עמותת קו לעובד

העתק:

חברי וחברות ועדת העבודה והרווחה
תאיר איפרגן ממונה זרוע עבודה, משרד הכלכלה והתעשייה
מר חזי שוורצמן, ראש מנהל הבטיחות והבריאות התעסוקתית ומפקח עבודה ראשי
לשכת מנכ"ל הקרן לעידוד ופיתוח ענף הבניה בישראל